

Boekbanden bewaard in het Rijksarchief te Brugge

Ter gelegenheid van het tiende Internationaal Forum voor Hedendaagse Kunstboekbanden ('Forum International de la Reliure d'Art') stelde de vereniging 'Les Amis de la Reliure d'Art' van 26 mei tot 9 juli 2011 in de Van Acker-tentoonstellingszaal en in het peristilium op de eerste verdieping van de Brugse Biekerbibliotheek meer dan 200 schitterende kunstboekbanden ten toon, herkomstig uit meer dan twintig landen. Tezelfdertijd werden tot 6 september in de leeszaal van de Bibliotheek uit de erfgoedcollecties van de stad een aantal Brugse boekbanden tentoongesteld. Van deze tentoonstellingen werd een zeer mooie en handzame catalogus uitgegeven door de uitgeverij Van de Wiele te Brugge¹. Meer bepaald over de Brugse boekbanden zijn in deze catalogus twee fundamentele bijdragen opgenomen. De ene is van de hand van Ludo Vandamme, *Tien eeuwen boeken en boekbanden in Brugge*, blz. 10-29; de andere is geschreven door N. Geirnaert, *Producten voor een internationaal handelscentrum. De Brugse registerbanden. Voorbeelden uit het stadsarchief van Brugge*, blz. 30-37.

Over de Brugse boekbanden verscheen als inleiding tot en begeleiding van de in de leeszaal tentoongestelde Brugse banden een bevattelijke flyer "Boekbanden in Brugge. Brugse Boekbanden" waarin over boekomslag, registerbanden en hergebruik van materialen bondig maar duidelijk informatie verstrekt wordt.

In hun hierboven geciteerde bijdragen wijzen Vandamme en Geirnaert erop dat ook buiten de stedelijke instellingen (oude) boekbanden worden bewaard. Vandamme vermeldt o.m. dat "Brugse registerbanden aanwezig zijn in lokale archieven, vooral het Stadsarchief en verder ook het Rijksarchief en het archief van

1 *Boekbanden in Brugge. Xde Internationaal Forum voor Hedendaagse Kunstboekbanden*, Brugge, 2011, 152 p.

het OCMW” en vele andere bibliotheken in Brugge (blz. 28), terwijl Geirnaert over de registerbanden schrijft dat ze “in relatief groot aantal bewaard zijn in het Stadsarchief van Brugge” en verder: “Het is duidelijk dat ook andere archiefdepots, in Brugge en elders, dit soort banden zullen bevatten” (blz. 32).

Deze publicaties en bewoordingen hebben er ons toe aangezet aan aantal nota's die wij ruim dertig jaar geleden opstelden, toen het Rijksarchief te Brugge ons werkterrein was, te ordenen en te publiceren. Ongetwijfeld zou een verder doorgedreven zoektocht in de archieven nog meer resultaten opleveren, maar het lijkt ons verantwoord de nu reeds bestaande informatie niet verloren te laten gaan. Het opnieuw opzoeken van die banden bleek trouwens verre van gemakkelijk omdat talrijke bestanden opnieuw genummerd werden, stukken eruit gelicht en elders ondergebracht enz. Sommige konden wij niet meer terugvinden. Toch is het voor de meeste banden gelukt ze terug op te sporen en ze hier onder de huidige verwijzing te citeren.

De aanwezigheid van een vrij groot aantal boekbanden enerzijds en de beschikbaarheid van enkele tot voor een aantal decennia toonaangevende werken met betrekking tot het beschrijven van boekbanden² anderzijds leidden er toe deze boekbanden te beschrijven naar het voorbeeld van de in noot geciteerde catalogus. Een boekband beschrijven is niet eenvoudig. Het ideaal zou zijn dat aan de hand van de beschrijving de lezer zich een accuraat beeld kan vormen van de beschreven band. Onnodig te zeggen dat dit vaak niet mogelijk zal blijken³. Daarom is het beter samen met de beschrijving een foto te publiceren. Toch hebben de beschrijvers zelf sowieso het voordeel dat terzelfdertijd een catalogus tot stand komt van zeer veel boekbanden bewaard in het Rijkarchief te Brugge. De studie van deze banden toont aan hoeveel voorwer-

2 *Tentoonstelling van miniaturen en boekbanden. Geïllustreerde catalogus*. Brugge, 1927 (eindred. M. ENGLISH) Met bijdragen van o.a. C. Callewaert, A. de Poorter, J. de Cuypere, R. Parmentier, A. van Zuylen van Nyevelt, P. Allossery, A. Viaene. - Zie ook J. WEALE, *Bookbindings and rubbings of bindings in the National Art Library, South Kensington Museum*, Londen, 1898, een ware encyclopedie over boekbanden van overal, jammer genoeg zonder afbeeldingen.

3 Zie ter vergelijking, de catalogi waarin zowel beschrijvingen als afbeeldingen voorkomen.

pen die behoren tot ons roerend erfgoed in archiefbewaarplaatsen bewaard worden⁴. Dit moet ons niet verwonderen : in de tweede helft van de 15de en vooral in de 16de eeuw was Brugge een groot centrum van boekproductie en boekhandel en meer bepaald voor het vervaardigen van luxebanden.

Sedert de tentoonstelling van 1927 zijn de inzichten in de bandversiering van de boeken, die vooral in de 16de eeuw een prominente plaats innamen in het Brugse boekbedrijf bijgesteld⁵. De boeken werden versierd door inprenting van metalen stempels met ornamentiek, figuurtjes of zelfs volledige taferelen. Dit kon gebeuren met losse stempels, vaak paneelstempels, die meestal het volledige plat versierden, of met rolstempels, die met de hand werden bediend⁶. De historische boekband vertoont dan ook twee van elkaar niet te scheiden aspecten : het technische en het artistieke. De band moet eerst en vooral stevig zijn en de katernen goed samenhouden en beschermen; hij is meestal tevens een voorwerp van decoratieve kunst⁷.

Een aantal stempels komen voor op de banden van verschillende instellingen en boekeigenaars. Ofwel werden sommige stempels dus gebruikt door verschillende boekbinders, ofwel werden deze bindingen verricht in hetzelfde boekbindersatelier. Sedert de opzoeken van Steffan Fogelmark is de eerste hypothese de meest aanvaardbare. Zoals het schrift in de middeleeuwen gebruikt werd eerst door monniken in abdijen, spoedig ook door ambtenaren in instellingen, breidde de kennis ervan zich uit. Hiermee ging ook een breder wordende zorg voor bestaande schrifturen gepaard wat o.m. tot uiting kwam in de zorg die men aan de belangrijkste registers en banden besteedde. Vanzelfsprekend werden niet alle ge-

4 Niet alleen de in de archieven bewaarde voorwerpen (artefacten) zijn van belang. Uiteraard is de geschreven informatie en het aantal beschreven objecten nog veel omvangrijker. Het is verantwoord te bedenken hoeveel tientallen elementen van belang moeten opgegraven worden om een vergelijkbare informatie te verkrijgen, verschaft door een eenvoudige "staat van goed".

5 S. FOGELMARK, *Flemish and related panel-stamped bindings: evidence and principles*, New York, Bibliographical Society of America, 1990, 252 p., 42 platen.

6 L. VANDAMME, 'Nieuw licht op de Vlaamse paneelstempelbanden', in : *Biekerf*, 92, p. 68-71.

7 A. DEROLEZ, *Boekbanden in Gent. Duizend Jaar Kunst en Cultuur II*, Gent, 1975, p. 117.

schriften in registers opgetekend of in banden verzameld en, zelfs als dit het geval was, werden alleen de registers en banden van de meest prestigieuze geschriften versierd. Bovendien hebben instellingen gewoonlijk geen bibliotheekse ambities of bedoelingen, zodat verhoudingsgewijs veel minder belang wordt gehecht aan fraaie banden⁸. Toch is het bewaarde materiaal nog vrij indrukwekkend en verdient het onze aandacht omwille van de thematiek en de gebruikte symbolen.

Omwille van de overzichtelijkheid hebben wij de beschrijving van de banden enigszins gegroepeerd in bestanden en/of verzamelingen waartoe de banden behoren : kasselrijen, kerkelijke instellingen, steden (met inbegrip van stadsambachten), heerlijkheden en verzamelingen.

Beschrijving van een aantal merkwaardige banden

1. Brugse Vrije, registers nr. 3⁹

Roodenbouck II (Cleenen Roodenbouck) Register met afschriften van charters, privileges enz., 1279-1494

15de-17de eeuw, 7 + 288 ff. Perkament, 242 x 349

Cartularium van het Brugse Vrije "Cleenen Roodenbouck ghecotteert II) Oorkonden van 1279 tot 1494 (Latijn, Vlaams, Frans)

Binnen een omlijsting van gouden filet : een koordvormige rechthoek met aan de hoeken bladvormige versiering met binnenin medaillon en loofwerk in gouddruk . Band hernieuwd in de 17de eeuw.

2. Brugse Vrije, registers nr. 593¹⁰

"Verpachtynghe vanden assysen van biere ende wyne int tland ende appendantschen vanden Vrijen", 1509-1511

Brugse registerband

16de eeuw, 1509, 295 x 214

8 Dit blijkt ook later nog dikwijls in de etikettering door de archiefbewaarders op de banden aangebracht.

9 De miniatuur in het boek wordt beschreven in *Tentoonstelling van miniaturen en boekbanden. Geïllustreerde catalogus*, nr.77, p.169 : Randversiering met bloemenranken waartussen twee spelende aapjes en het wapenschild van het Vrije.

10 Vergelijk met *Boekbanden uit vijftiende eeuw. Catalogus van de tentoonstelling*. (samen-gesteld door L. INDESTEGE, met de medewerking van E. STRUBBE). Gent, 1961, p. 104, nr. 193.

Grote paneelstempel met ornamenteel motief, afgekeken van de oosterse brokaatstoffen.

Linker- en onderrand versierd met afwisselend lelie- en roosstempel in ramen gevormd door dubbele filets.

Zelfde versiering op de rug.

Achterplat : filets

3. Brugse Vrije, registers nr. 13799¹¹

Wenduine. Register met rekeningen van de kerk, 1536-1564

Lederband

16de eeuw, 1536

Voorplat : rechts, de zegenende Christus; links, in een tuin, Maria, op een troon gezeten met het Christuskind op de knieën en omringd door heiligen, o.a. St.-Barbara, St.-Lucas.

Achterplat : zonder versiering.

4. Brugse Vrije, registers nr. 13800¹²

Wenduine. Rekening van de kerk, 1565-1629

Lederband

15de eeuw, 1565, 302 x 202

Voorplat : in een ogivale omraming : St.-Joris, strijdend met de draak.

Achterplat : zonder versiering.

5. Brugse Vrije, registers nr. 13838¹³

Wenduine. Register met rekeningen van de kapel van het H. Kruis, 1566-1613

Lederband

16de eeuw, 1567, 320 x 221

11 Zie *Tentoonstelling van miniaturen en boekbanden. Geïllustreerde catalogus*, nr.89, p.135.

12 Idem als : *Tentoonstelling van miniaturen en boekbanden. Geïllustreerde catalogus*, nr.16, p.108 – Zie ook : *Verzameling D'Hoop* nr. 87.

13 *Tentoonstelling van miniaturen en boekbanden. Geïllustreerde catalogus*, nr. 76, p. 131, waar een zelfde band uit het Stadsarchief te Brugge (Register van Mattheus de Queestere, stadsklerk, 1558-1561,) beschreven wordt – zie ook de beschrijving door L. INDESTEGE, 'Zierformen auf Einbänden Brügger Kaufmannsbücher' in: *Gutenberg Jahrbuch*, 1965, p. 405 en afb. 3 en J. MARECHAL, 'Zestiende-eeuwse registerbanden in het archief van de koninklijke hoofdgilde Sint-Sebastiaan te Brugge', in: *Liber amicorum André Vanhoutryve*, Brugge, 1990, p. 135-139. – Vergelijk met Kerkfabriek Zuienkerke nr. 1.

Voorplat : een raam met vierregelig inschrift, door een middenstrook onderbroken : “qui bon con/te tenra/au jugement/sauve sera”; in de middenstrook : twee naar elkaar toegewende draken. Langs de binnenkant van het raam (behalve rechts) : drielobbige boogjes, met een drieblad versierd. Klep versierd met dubbele filetomramingen.

6. Brugse Vrije, registers, nr. 15879¹⁴

Legger van de kerk van Nieuwmunster, 1558-1564

Lederband met klep

16de eeuw, 1557-1558, 342 x 217

Voorplat : omraming gevormd door parallel lopende lijnen; in het midden het monogram IHS in stralencirkel tussen vier sterren; uiterste kanten links en rechts versierd met arabesken.

Achterplat en rugzijde met eenvoudige lijnversiering.

7. Brugse Vrije, registers nr. 15887¹⁵

Renteboek van de broederschap van Onze-Lieve-Vrouw (Onze-Lieve-Vrouwghilde van den clercken) te Oudenburg, 1538

Lederband

16de eeuw, 1538, 292 x 202

Voorplat : een raam : in het midden : het monogram J.H.S. in een stralenkrans; omschrift in gotische minuskels op vier rechte lijnen : “Su(n) te Ber/nardin(u)s/bid voer/o(n)s Got” . Tot aanvulling : acht zespuntige sterren. Omlijsting (ontbreekt links) met rozen en vuurslagen.

8. Brugse Vrije, registers nr. 17062¹⁶

Wettelijke passeringen, Damme, 1567-1577

Lederband

16de eeuw, 1567, 290 x 215

Voorplat : voorstelling van de H. Communie (“La couverture de ce registre en cuir estampé représente un prêtre, probablement un moine, en

14 *Tentoonstelling van miniaturen en boekbanden. Geïllustreerde catalogus*, nr. 83, p. 133. – Zie ook J. WEALE, *Bookbindings. Netherlandish Rubbings*, p. 184, nr. 380.

15 Dezelfde band als “Gistel 54”. Vergelijk met *Tentoonstelling van miniaturen en boekbanden. Geïllustreerde catalogus*, nr. 70, p. 129 : Stadsarchief Brugge, Cartularium van het muntersgild, aangelegd op 15 januari 1532 met als bijvoeging: vergelijk met ferieboek van de wezenkamer over de jaren 1517-1520.

16 Zie *Tentoonstelling van miniaturen en boekbanden. Geïllustreerde catalogus*, nr. 90, p. 135.

costume sacerdotal, devant un autel gothique garni d'un calice et d'un missel, et donnant la communion à un pèlerin agenouillé. Deux autres personnages s'approchent pour recevoir également la communion").

Achterplat : ramen gevormd uit dubbele filets

9. Kasselrij Ieper reeks I, nr. 5¹⁷

Wetten, costumen, keuren en statuten van zaal en kasselrij Ieper, 1535

Lederen band van 1535.

Op perkament gedrukte costuyme. Drukker : Michiel van Hochstraten te Antwerpen.

Op het voorplat : geometrische vlakverdeling met driedubbele filets. In het vlak twee cartouches met 'Jhesus' en 'Maria' omringd door een eenvoudig siermotief; de twee cartouches verbonden door sierstempel.

Op de klep : 2 kleinere cartouches met niet ontcijferde tekst.

10. Kasselrij Ieper reeks I, nr. 186¹⁸

Register van verhoren in civiele en criminele zaken, 1544-1550

16de eeuw, 302 x 208

Ieperse lederband met flap 1544

Voorplat : het hele plat is verdeeld, door een zware lijn vergezeld van een dubbel filetje, in rechthoekige vakken die concentrisch zijn samen geschikt; ieder van deze vakken is versierd met kleine stempels : gestileerde rozen en lelies.

Achterplat : onder en boven : horizontaalstrook met gelijke stempels; middenvak verdeeld door kruisgewijs getrokken lijnen.

Klep : horizontaalbanden onder en boven; daartussen drie verticale banden, alles met gelijke stempels : rozen en lelies.

11. Kasselrij Ieper reeks I, nr. 190 (oud nr. 4995)

Register van verhoren in civiele en criminele zaken, 1563-1571

16de eeuw, 314 x 202

Ieperse lederband met flap 1563

Voorplat : middenpaneel versierd met zeven recht opgaande, naast elkaar

17 Bevindt zich, zoals alle hier beschreven banden uit "Ieper reeks I", in het Stadsarchief te Ieper. Zie over gelijkaardige banden : L. INDESTEGE, 'Zierformen auf Enbänden Brügger Kaufmannsbücher' in: *Gutenberg Jahrbuch*, 1965, p. 399-405 en vooral p. 402.

18 *Tentoonstelling van miniaturen en boekbanden. Geïllustreerde catalogus*, nr. 102, p. 138. Daar beschreven als Ieper, 4989.

staande banden met mannenhoofd met baard en helm en een vrouwenhoofd met loshangend haar. Dit middenpaneel ligt op een onversierd tussenvlak en is door lijnen verbonden op de hoeken met een versierde lijst van gelijke ornamentatie als de banden van het middenpaneel.

Achterplat : omlijsting zoals op het voorplat; middenvak met versiering.

Rug en Klep : gelijke stempels als de omlijsting der platten.

12. Kasselrij Ieper reeks I, nr. 5114

Handboek van de ontvanger van de tol van de wekelijkse marktdag, 1596-1597

Op het voorplat : tussen driedubbele filets : rand van 4 kleine stempels met dubbele volutes, griffoen, op volute in dubbele hoorns van overvloed, en feniks. In het midden : zelfde stempels, versiering onder vorm van hoofdletter I.

Achterplat : onder en boven : zelfde randversiering; in het centrum : geometrische figuur van driedubbele filets.

Rug : tussen driedubbele filets, 9 stempeltjes als voornoemd; onderste vakje uitgespaard.

Klep : zelfde rand met zelfde motieven; boven een vakje uitgespaard.

13. Kasselrij Veurne, nr. 1194ter

Cartularium van de stad Diksmuide, 1637

Lederband

17de eeuw, 1637, 310 x 215

Raam met vierregelig inschrift door een middenstrook onderbroken : "qui bon con/te tenra/au jugement/sauve sera".

In de middenstrook rankmotieven; onder en boven, binnen het raam, drielobbige boogjes met drieblad.

14. Kasselrij Veurne, nr. 1236bis¹⁹

= Stad Nieuwpoort. Vonnissen en uitspraken, 1606-1623

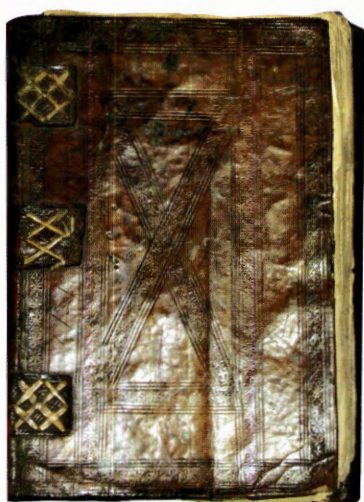
Vlaamse lederband met klep

17de eeuw, 307 x 200

Voorplat : bandenversiering. De band loopt om de randen en vormt daarenboven vijf rechthoekige vakken waarvan het middelste nog eens door dezelfde sierband , die een Sint-Andrieskruis vormt, in vier driehoekige

¹⁹ *Tentoonstelling van miniaturen en boekbanden. Geïllustreerde catalogus*, p. 134, nr.85,

vakken is onderverdeeld. De band zelf draagt op de kanten doorlopende lijnen en is in ruitvormige vakken onderverdeeld : deze vakken dragen lelies en vierledige bladen. Achterplat : zelfde versiering. Klep : omlijsting van zelfde band met daartussen herhaling van dezelfde band in schuine ligging.

Kasselrij Veurne, nr. 1236bis

15. Kerkarchief (Verzameling Oud Kerkarchief) nr. 269 (Convent van Sion). Register met diverse gegevens betreffende het klooster van de Karmelietessen van Sion te Brugge, 1537-1624

(Brugse) boekband, (vroeg) 16de eeuw, 380 x 145 (oblong)

Voorplat : binnen een raam van filets, links en rechts : lobvormige ranken met middenin een eenregelige paneelstempel met de tekst : "tenes bon compte"

Achterplat : dubbel raam van dubbele filets.

Op de rug : opgenaaiide bandversterking

16. Kerkarchief (Verzameling Oud Kerkarchief) nr. 324 Rekeningen van de Kartuizerinnen (Sint-Anna-ter-Woestyne) te Sint-Andries, 1551-1616

Brugse lederband

Midden 16de eeuw, 420 x 146

Langwerpig paneel met gestileerd bloem- en loverwerk.

17. Kerkarchief, Kartuizers nr. C3²⁰

Statuta ordinis Cartusiensis a domino Hiyone, priore Cartusie edita, 1516

20 *Tentoonstelling van miniaturen en boekbanden. Geïllustreerde catalogus*, nr. 84, p. 133. Wiegendruk uitgegeven te Basel (Basileae, Joannes Amarbach) 1516. Dit document werd door ons niet teruggevonden. Mogelijk bevindt het zich in de Koninklijke Bibliotheek te Brussel in uitvoering van een ruilprogramma tussen genoemde bibliotheek en het Rijksarchief.

Lederband op hout

16de eeuw, 325 x 218, spoor van koperen sloten

Voorplat : omlijsting gevormd door een band van slingerend loofwerk die op de rand loopt; in de bochten van de ranken, gevleugelde draken. Het middenvak door driedubbele lijnen in ruiten gedeeld; in elk ruitvormig vak een stempel : granaatappel met gestileerde bladeren.

Achterplat : zelfde versiering.

18. Jezuïeten, nr. 1599²¹

Verzamelband onder de titel "Templi Societatis Jesu"

Vlaamse lederband, de snoeren zijn verdwenen

17de eeuw, 442 x 282

Voorplat : buitenlijst in blinddruk : dubbele rand, tussen lijnen gevat en op de boorden doorlopend; versierd met gestileerd loofwerk en bloemen, lopend om een smalle lijst vlechtwerk in gouddruk. In de hoeken gevleugelde engelenkopjes. In het midden : medaillon met vlechtwerk en bloemen in gouddruk.

Achterplat : in alles gelijk aan het voorplat.

Rug : leliestempels in gouddruk in filetraam.

19. Kerkarchief, Brugge, Onze-Lieve-Vrouw, nr. 250 (vroeger M1)

Acta capituli, 1480-1501

Lederband,

15de eeuw, 280 x 180

Lederband is aangebracht boven een perkamenten band.

Geometrische figuren (diagonalen, horizontalen, verticalen en zwaarte-lijnen) van enkele en dubbele filets. Zeer sober.

20. Kerkfabriek, Brugge, Onze-Lieve-Vrouw, nr. 251 (vroeger M2)

Acta Capituli, 1506-1529

Lederband,

1506, 305 x 220

Lederband is aangebracht boven een perkamenten band.

Geometrische figuren van enkele en dubbele filets. Zeer sober.

Nota : op de binnenkant van de lederen omslag staat "Iste liber cost vij sc. gr."

21 *Tentoonstelling van miniaturen en boekbanden. Geïllustreerde catalogus*, nr. 88, p. 135.

21. Kerkarchief, Brugge, Onze-Lieve-Vrouw, nr. 252 (vroeger M3)²²
Acta Capituli, 1529-1554

Lederband

1529, 295 x 210

De lederband is aangebracht boven een perkamenten band.

Onder een versierde boog rustend op twee kolommen, staat de H. Johannes de Doper, de rechterhand ter hoogte van de borst en de linker rustend op een dwarsregel die ligt op twee rechtstaande stokken : de heilige is aan het onderwijzen. Aan beide zijden : toehoorders. Op de grond : plantenversiering en het Lam Gods. Het achterplat is versierd door rechthoekvormende filets.

22. Kerkarchief, Brugge, Onze-Lieve-Vrouw, M4 = 253²³
Acta Capituli, 1554-1627

Lederband

1554

Op het voorplat : St. -Jan, predikend (Van Vardebeke) (1521-1555)

Op de klep : inscripties : "tenez/bon/com/pte/D(e)P(ar)D(ieu)" met tussen "bon" en "com" siermotief en roos-en leliestempels.

23. Kerkarchief, Brugge, Onze-Lieve-Vrouw, nr. 715

Acta communitatis, 1548-1713

Brugse Lederband, 1713

Raam gevormd door rolstempel.

Dier- en bloemmotieven.

Op het voorplat in goudstempel: "Registrum/Actorum communitatis/Insignis Eccl(es)iae collegiatae/B:M:V: Brugensis/ Incipiens A° 1547/ Ac finiens A° 1713"

Brugge, Kerkfabriek Onze-Lieve-Vrouw, oud archief, nr. 253

²² Vergelijk met nr. 60 (Brugge, Ambachten nr. 491)

²³ Vergelijk met de band beschreven door J. MARECHAL, *Zestiende-eeuwse registerbanden*, p. 136-137, die ook het boekbindermerk van Paul van Verdebeke vermeldt (zie J. WEALE, *Bookbindings. Netherlandish Rubbings*, p. 197-198, nrs. 432-424).

Op de rug, boven, tussen en onder de nerven in een raam : 1,4,5,6 : bloemmotief; 2 "Acta/Communita; 3 "A 1547 ad 1618/et/A 1672 ad 1713"

24. Kerkarchief, Brugge, Onze-Lieve-Vrouw, nr. 744

Afschriften van stukken m.b.t. de stichting van jaargetijden door Lodewijk van Brugge, heer van Gruuthuse en Margareta van Borsele, zijn echtgenote, 1474-1502.

15de eeuw, 215 x 145

Binnen een raam van driedubbele filetjes, een kruis gevormd door dubbele filetjes met in de verticale balk twee stempels rug aan rug van twee gevlochten koorden; in de horizontale balk : drie maal de twee stempels van de verticale balk.

25. Kerkarchief, Brugge, Onze-Lieve-Vrouw, nr. 744bis²⁴ (vroeger R21)

Afschriften van stukken m.b.t. de stichting van jaargetijden door Lodewijk van Brugge, heer van Gruuthuse en Margareta van Borsele, zijn echtgenote, voor wat betreft de tafeldrager en de koster, 15de eeuw.

Brugse Lederband op eiken borden
16de eeuw

Perkamenten register gebonden in bruin kalfsleer op eiken borden. Voor- en achterplat : ruiten waarin een lelie. Bovenaan op het achterplat een venster met volgende tekst "Excerptum spiritualis foundationis nobilis et strennui militis Domini de Gruuthuse serviens tabulario et custodi ecclesie Beate Marie Brugensis". Resten van twee kope- ren sluitingen.

Brugge, Kerkfabriek Onze-Lieve-Vrouw, oud archief, nr. 744bis

24 Te vergelijken met *Boekbanden uit 5 eeuwen*, nr. 20, p. 22 (Stadsarchief Brugge, Hallegeboden 1654-1670) en met band beschreven in *Tentoonstelling van miniaturen en boekbanden*. Geïllustreerde catalogus, nr. 63, p. 127.

Voor- en achterplat zijn geruit met driedubbele filetjes. In iedere ruit : een lelie.

Op de rug : een venster met archiefannotatie

26. Kerkarchief, Brugge, Onze-Lieve-Vrouw, nr. 283 (vroeger R40)
Cartularium van alle beneficia onder het collatierecht, opgesteld in 1428, met akten vanaf het begin van de 13de eeuw en aanvullingen tot het einde van de 15de eeuw.

16de eeuw, 320 x 235

Op het voorplat, op 5 lijnen "Qui bon compte tenra paradis gaignera Amen". Linkerzijde : letter weggesneden.

Op de klep, op 6 lijnen "Tenez bon compte".

27. Kerkfabriek Brugge, Sint-Anna, nr. 351
Ledenlijst van de Broederschap van het H. Grafen van het H. Kruis in de Jeruzalemkapel te Brugge, 1629-1853

Lederband

Ca. 1629

Op het voor- en achterplat : omraming met zesdubbel filet. In de vier hoeken : een bloem.

In het midden : een ovale goudstempel met de voorstelling van Christus aan het kruis. Aan de voet ervan : Maria en Joannes. Boven het dwarshout : links de zon en rechts de maan. Verder drie vallende bladeren en zeven zespuntige sterren, alles binnen een stralenkrans. Op de rug tussen de nerven : zelfde bloem als op de platten.

28. Kerkfabriek, Brugge, Sint-Gillis, nr. 7
Rekeningen 1527-1543

Lederband, gerestaureerd in de 19de eeuw

16de eeuw, 1529, 385 x 265

Binnen een raam van dubbele filets, een paneelstempel, met vijfregelig opschrift : "Qui bon/compte/tenra pa/radis gai/gnera ame(n)". Aan de binnenkant, onder en boven van het raam : drielobbige boogjes. De tweede lijn is aangevuld met een gestileerd bloemmotief (na "compte")

Klep verdeeld in twee vakken, gescheiden door een sluitriem.

In het bovenvak : paneelstempel met voorstelling van Maria Boodschap. Benedenvak : uitgewist. De rug is versierd met geometrische dubbele filets.

29. Kerkfabriek Brugge, Sint-Gillis, nr. 342

Renteboek en cartularium van de dis van de Sint-Gilliskerk te Brugge, in 1453 begonnen door Christoffels Servais.

Perkamenten register (gerestoureerd).

15de eeuw, 370 x 275

Bruin kalfsleer op eiken borden. Op het voor- en achterplat vijf koperen doppen. Oorspronkelijke koperen sluitingen en hoekversterkingen bewaard. Binnenin een omlijsting van driehoekige drakenstempels, een ruitenveld met afwisselend vuurslag en lelie.

Brugge, Kerkfabriek Sint-Gillis, nr. 342

30. Kerkfabriek Hoeke, nr. 2

Legger van de landen van de kerk, opgemaakt door Donche, gezworen landmeter van het Vrije, 1781

Lederband

18de eeuw, 445 x 275

Binnen dubbele filet omraming aan de binnenzijde afgezoomd met lobvormige bladeren; in de tussen blad en filet uitgespaarde ruimte : een zespuntig sterretje. In de vier hoeken : een bloemmotief. Binnenin alles : "Nieuwen Register/ van alle de / landen toebehoorende/ de kercke van / Houcke".

Achterplat : zelfde versiering zonder tekst.

Rug : in dubbel raam : bloemmotieven en zespuntige sterren.

31. Kerkfabriek Lampernisse, nr. 43

Rekeningen van de kerk van Sint-Jacobskapelle 1574-1581, 1606-1616 en van de dis 1609-1616 en verpachting van kerk- en dislanden te Nieuwkapelle 1665-1729.

Lederband

16de eeuw, 345 x 210

Voorplat : buitenrand tussen dubbele filets : een versiering van rolstempels met decoratieve motieven; daarbinnen blinde ramen tussen dubbele

filets. Het middenpaneel versierd door negen verticale rijen van zelfde rolstempel als in de buitenrand.

Achterplat : een buitenrand als op het voorplat. Het middenpaneel verdeeld in vier rechthoeken verdeeld door dubbele filets waardoorheen zelfde rolstempel als buitenrand met St. Andrieskruis.

32. Kerkfabriek Stene, nr. 3

Terrier van kerk- en dislanden opgemaakt door Ch.Fr. Maryssael, 1791

Lederband

1790-1791, 450 x 275

Binnen een met gouddruk versierde lijst gevormd door lijnen en gestileerde figuurtjes met bloemversiering in de hoeken, in het midden : een ovalen guirlande van ranken, bloemen en een vogel boven zijn nest. Binnen het ovaal : een achtregelig opschrift : Terrier/ van de/ kerk en disch/ landen/ der/ prochie/ van Stene.

In de hoeken van de lijst : bloemmotieven.

Achterplat : zelfde versiering als voorplat, maar het opschrift is vervangen door een siermotief van ranken, bloemen en vogel boven zijn nest.

Op de rug : tussen de nerven, zevenmaal herhaald : bloemen vergezeld van drie sterren binnen een gekarteld raam.

Alles in gouddruk; gouden snee.

33. Kerkfabriek Zuienkerke, nr. 1²⁵

Rekeningen 1575-1582, 1609-1623

Lederband

1557-1575, 313 x 212

Raam met vierregelig inschrift door middenstrook onderbroken : "qui bon con/te tenra/au jugement /sauve sera". In de middenstrook : twee naar elkaar toegewende draken. Langs de binnenkant van het raam (behalve rechts) : drielobbige boogjes, met een drieblad versierd.

Rug en achterplat : ramen uit dubbele filets.

25 Zie ook: *Tentoonstelling van miniaturen en boekbanden. Geïllustreerde catalogus*, nr. 76, p. 131: register van Mattheus de Queestere, stadsklerk, 1558-1561 – Zie ook nr. 5. Brugsche Vrije, 13838.

Kerkfabriek Lo, parochieregisters
(oud) nr. 2.

Watering Blankenberge, nr. 93

34. Kerkfabriek Lo²⁶

Vroeger Parochieregisters Lo nr.2 (alleen band)

1530-1550, 215 x 150

"Spes-band"

Donkerbruin kalfsleder over karton. Op beide platten : een paneel, voorstellende een vrouw, Spes, met uitwaaiend gewaad, de handen gekruist voor de borst, blootsvoets staand op een voetstuk dat gemerkt is Fides. Ze blikkt naar een boven de wolken versijnd kruis dat de woorden Meritum//Christi in het licht stelt. Links van haar de psalmtekst : "In te d(omi)ne spe//ravi no(n) con//fundar in//eternum//in iustitia//tua libera//me E eri//peme". Psal.//70.

Rechts beneden, naast het voetstuk, het monogram I^P., links "Charitas". In de lijst omheen het paneel een andere psalmtekst, in romeinse kapitalen, op de hoeken onderbroken door een bloempje : "qvoniam in//me speravit liberabo//evm proteg//am evm qvo &c psalm.90"

²⁶ *Boekbanden uit 5 eeuwen*, nrs. 162-163, p. 88-90.

35. Watering Blankenberge nr. 93 (vroeger 409)²⁷
Omloper van de "vollanden", 1ste-89ste begin, 1494

Brugse registerband, bruin kalfsleder

1494, 394 x 295

Op het voorplat : raam met vijfregelig inschrift : "Qui bon/compte/tenra pa/radis gai/gnera ame(n)". Aan het benedeneinde van het raam een rij boogjes met een drieblad versierd. Raamfilets, ook op het achterplat.

Op de rug : 14 roosstempels omlijst door filets.

Op de klep, boven de sluitriem : verschijning van de H. Maagd met kind in een stralenkrans; eronder St.-Michiel, die de draak doodsteekt; op beide platten en op de klep, omlijsting van dubbele filets; op de rug, dubbele filets en kleine stempels (roos).

36. Watering Blankenberge oud nr. 416²⁸

1560

Gestileerde distelstruik

Boven, rechts en onder : dubbel raam waarbinnen gestileerde ranken. Boven en rechts van de paneelstempel afwisselend stempel van vuurijzer en roos; links : dubbele rij en onder driedubbele rij van zelfde stempels.

37. Stad Brugge. Ambachten, nr. 49

Chirurgijns-Barbiers. Register van keuren en ordonnanties, 1517-1760

Marokijn lederband

18de eeuw, 258 x 196

In het midden van voor- en achterplat : médaillon (rombus) in gouddruk. Dubbele filetomlijsting door diagonaal verbonden met centrale rechthoek gevormd door één filet.

In de vier hoeken van dit paneel : vier bloemen in het verlengde van de diagonalen.

Op de rug : 5 goudstempels boven, tussen en onder de nerven.

27 Cf. L. DANHIEUX, 'Ommeloopere vander wateringhe van Blanckenbergh', in : *Catalogus "De Comptabiliteit door de eeuwen heen"*, Brussel, Koninklijke Bibliotheek, 1970, nr. 126, p. 196-197 met afbeelding pl. I.

28 Wij konden dit register niet terugvinden bij onze recente controleopzoeken in het Rijkarchief te Brugge.

38. Stad Brugge. Ambachten, nr. 153²⁹

Schoenmakers. Resoluties 1449-begin 17de eeuw

Brugse registerband

16de eeuw, 421 x 286

Voorplat : grote paneelstempel met groot damastpatroon. Binnen een filetomraming : bloem- en bladermotieven; buiten het raam : afwisselend roos- en leliestempel doorlopend op de rug.

Op het achterplat : ramen gevormd door dubbele filets.

Op de klep, binnen een raam gevormd door dubbele filets, onder versierde boogjes, een opschrift : "... bon compte".

In de randen afwisselend lelie- en roosstempels.

39. Stad Brugge. Ambachten, nr. 154

Schoenmakers. Resoluties, 1619 – 1768

Brugse lederband op eiken borden

17de eeuw, 1619, 457 x 318

Raam gevormd door vier rijen stempels. De buitenste twee : rankmotieven; de binnenste twee : lelie in een ruit. Binnenin blijft een rechthoek uitgespaard waarop geschilderd : een gespoorde laars met de datum 1619.

Zelfde versiering op het achterplat maar met datum : I.VI.XIX

Op beide platten 5 koperen doppen en twee sluitstukken waarvan op het achterplat één verdwenen is. Hoeken, boven- en onderrand zijn versterkt met koperen plaatsjes. De rug is op twee plaatsen verlappt.

40. Stad Brugge. Ambachten, nr. 178³⁰

Rekening van de kuipers, 1530-1554

Brugse lederband

16de eeuw, 1530, 304 x 204

Voorplat : boven : een tuin met leeuwenkop; beneden : een pelikaan omringd van bloemen.

Rechthoekige omlijsting bezaaid met kleine stempels : lelie, roos en neergehurkte leeuw.

Beneden links : het merk van de binder

Achterplat zonder versiering.

29 Vergelijk met A.SCHOUTEET, 'Regystre' in : *Catalogus "De Comptabiliteit door de eeuwen heen"*, Brussel, Koninklijke Bibliotheek, 1970, nr. 127, p. 197-198 met afbeelding pl.II.

30 *Tentoonstelling van miniaturen en boekbanden. Geïllustreerde catalogus*, nr.17, blz.108. Een gelijkaardige band is beschreven door L. INDESTEGE, 'Zierformen auf Einbänden Brügger Kaufmannsbücher' in *Gutenberg Jahrbuch*, 1965, p. 405 en afb. 4.

41. Stad Brugge. Ambachten, nr. 179
Rekening van de kuipers, 1607-1677.

17de eeuw, 320 x 220

Binnen een raam gevormd door band met geometrische en bloemenmotieven, vier opstaande balken met gelijkaardige motieven, verbonden met de binnenhoeken van de omlijsting door diagonaal gerichte dubbele filets. Sporen van slot en sluitriem; opgenaaide bandversterkingen

42. Stad Brugge. Ambachten, nr. 188
Keuren en ordonnanties van de draperie, 1484-1675

Brugge, 1484

Perkamenten register in bruin kalfsleer. Voor- en achterplat : ruiten waarin afwisselend vuurslag en lelie; in de centrale ruit een morenkop.

43. Stad Brugge. Ambachten, nr. 201
Librariërs. Register met de keuren, 1612

Kalfslederen band

17de eeuw, 1611-1612, 258 x 167

Op voor- en achterplat : in het midden een rombus.

Als omlijsting : 4 ramen door 4 filets in blinddruk. Tussen het eerste en tweede raam : spiraalomlijsting in gouddruk: rankenomlijsting met bloem in de vier hoeken in gouddruk tussen derde en vierde raam.

Op de rug : 7 madeliefjes in gouddruk.

44. Stad Brugge. Ambachten, nr. 202
Gildebrief voor de librariërs, uitgevaardigd door de stadsmagistraat in overeenstemming met de bisschop van Brugge, 1628. Met ampliatie van 1656. Authentiek afschrift van 1699

Lederband

XVIIde eeuw, 240 x 185

Gebonden in bordpapier met bruin leder overtrokken. Voor- en achterplat zijn versierd met een raam van twee filetjes.

45. Stad Brugge. Ambachten, nr. 202bis³¹
Gildebrief voor de librariërs, uitgevaardigd door de stadsmagistraat in overeenstemming met de bisschop van Brugge, 1628.

³¹ A. SCHOUTEET, 'Inventaris van het archief van het voormalig gild van de Librariërs en van de vereniging van schoolmeesters te Brugge' in: *Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis te Brugge*, 100 (1963), p. 228-269, p. 241 (5).

Met ampliatis van 1656, 1687, 1688, 1689, 1699, 1702 en 1722.
Authentiek afschrift van 1739

18de eeuw, 240 x 193

Bordpapier overtrokken met bruin leder.

Voor- en achterplat : vergulde omlijsting : Acanthus-rolstempel
met in vier hoeken een siermotief.

In het centrum : wapenschild van Brugge, met schildhouders ge-
topt met een gekroonde gotische B

46. Stad Brugge. Ambachten, nr. 204³²

Librariërs. Resolutiën 1685-1724

17de eeuw, 385 x 245

Bordpapieren omslag overtrokken met bruin leder. Omraming gevormd
door bloemmotief met goudstempel in de vier hoeken, versierd met tel-
kens een verschillende plant. In het midden nog een andere plant met bo-
ven en onder Resolutie/Boeck, omkaderd door madeliefjes.

Gelijkaardige versiering op het achterplat maar met als opschrift :
van(den) jaere/M.D.CCXXV.

Op de rug 6 grote en twee kleine goudstempels

47. Stad Brugge. Ambachten, nr. 205³³

Librariërs. Resolutiën 1725-1758

Brugse lederband

1725, 375 x 235

Omraming gevormd door bloemmotief met goudstempel in de vier hoe-
ken, versierd met telkens een verschillende plant. In het midden nog een
andere plant met boven en onder Resolutie/Boeck, omkaderd door ma-
deliefjes.

Gelijkaardige versiering op het achterplat maar met als opschrift :
van(den) jaere/M.D.CCXXV.

Op de rug 6 grote en twee kleine goudstempels

32 A. SCHOUTEET, *Inventaris*, p. 243 (18).

33 Zie J. MARECHAL & L. DANHIEUX, *Rijksarchief te Brugge. Permanente
Tentoonstelling. Catalogus*, Brussel, 1974, p. 95, nr. 155 - A. SCHOUTEET, *Inventaris*,
p. 243 (19).

48. Stad Brugge. Ambachten, nr. 207³⁴

Librariërs. Rekeningen 1524-1555

Brugse lederband

375 x 265

Voorplat versierd met een raam waarin twee panelen door een middenstrook gescheiden. In het bovenpaneel staat de naam JHESUS, in het benedenpaneel de naam MARIA in gotische minuskels. Langs de binnenkant, behalve rechts, zijn de panelen omlijst met boogjes die met een drieblad versierd zijn. In de middenstrook: het zogenaamde merk van de binder Paul Van Vardebeke (1521-1555) alsmede een bloemenmotief. In de omlijsting, behalve rechts, lelies, rozen en zittende leeuwen. Band aan de randen beschadigd.

49. Stad Brugge. Ambachten, nr. 208³⁵

Rekeningen 1618-1655

Brugse lederband

1619, 310 x 207

Voorplat: rechts: verticaal raam gevormd door een omlijsting van gestileerd loofwerk. Links: horizontale ramen die met ornamentwerk zijn opgesmukt. Op het zo omsloten middenvak: kleine stempels: distelbloemen en engelenkopjes. Rechts tussen drie opgenaaide bindriemen, vier rechthoekige panelen, elk gevormd door een omlijsting van kronkelend loofwerk; paneel 2 en 3 dragen in het midden van deze omlijsting een effen middenvlak; paneel 1 en

Brugge, Ambachten, nr. 208

- 34 A. SCHOUTEET, *Inventaris*, p. 255 (77) - Waarschijnlijk wordt onderhavige band bedoeld in volgende post uit de rekening van 1525, f.9, nr. 9 "Noch betaelt voor eenen bouc van III handen papiers in een lederen cofferture ghebonden om myn rekeninghe daerin te stelene: XII gr."
- 35 Deze band werd geleverd door de Brugse boekhandelaar Jan Vincx: f. 17, nr. 5 (rekening over 1618/1619) "Item betaelt aen Jan Vincx over het leveren ende maken van dit jegenwoordich register xxv s". [In de marge staat: per quitantie]. Zie A. SCHOUTEET, *Inventaris*, p. 257-258 (78) - Zie ook *Tentoonstelling van miniaturen en boekbanden*. Geïllustreerde catalogus, nr. 20, p. 109.

4, minder hoog, zijn helemaal ingenomen door de versierde lijst.

Het achterplat is met driedubbele filetjes verdeeld in ruiten, waarin in iedere een kleine stempel : distelbloem. Het geheel is gevat in een geornamenteerde omlijsting.

Op de rug tussen de bandversterkingen : versieringen met ramen, ranken en bloemen.

50. Stad Brugge. Ambachten, nr. 209³⁶

Librariërs. Rekeningen 1655-1695

17de eeuw, 310 x 210

Bruinleder band, waarvan het voor- en achterplat versierd zijn met een brede geornamenteerde omlijsting met in het midden een diagonaal kruis van drie filetjes

51. Stad Brugge. Ambachten, nr. 211³⁷

Librariërs. Rekeningen 1735-1783

18de eeuw, 330 x 205

Bruinleder band op houten borden. Voor- en achterplat zijn op gelijke wijze versierd met een dubbele geornamenteerde omlijsting van bloemen en siermotieven. In het midden is een rechthoek uitgespaard, horizontaal in drie verdeeld door driedubbele filetjes.

52. Stad Brugge. Ambachten, nr. 431

Timmerlieden en schrijnwerkers. Rekeningen, 1775-1776

18de eeuw, 365 x 265

Op voor- en achterplat : gouddruk.

Binnen een dubbele filetomraming : rondom een balk : ranken; in de (4) binnenhoeken van het raam: een bloemmotief. In het midden : een vierkant met zelfde rankmotief als buitenrand; aan de buitenkant van de 4 hoeken: bloemmotief. Aan de binnenkant van de hoeken : twee stempeltjes met naar elkaar gewend lover(?). Binnenin het raam de tekst "rekeninghe/van/Alexander Madere/eerstmaal deken/ende van/Guilielmus

36 Zie A. SCHOUTEET, *Inventaris*, p. 259-260 (79) en p. 261-262 (81). Dit deel werd gekocht bij de boekhandelaar Paulus Roose, zoals blijkt uit de volgende post (f. 8v, nr. 3): "betaelt aan confrater Roose 1 lb. Gr. Over dese rekeningboeck"; over Roose, zie: A. VAN DEN ABEELE, 'Brugse drukkers in de 18de eeuw', in: *Vlaanderen*, 43 (1994), p.143.

37 Zie A. SCHOUTEET, *Inventaris*, p. 261-262 (81).

De Bree/gouverneur van den/ geunieerden ambachte der/timmerleden/
ende schrijnwerkers/ beginnende half ougst/ 1775/ende eyndigende half
ougst 1776".

Op het achterplat : zelfde buitenraam.

Rug met 5 nerven en 6 bloemmotieven.

53. Stad Brugge. Ambachte, nr. 432

Timmerlieden en schrijnwerkers. Rekeningen 1778-1779

18de eeuw, 365 x 265

Op voor- en achterplat : gouddruk.

Binnen een dubbele filetomraming : bloemen- en bladermotieven; in
de binnenhoeken van het raam: een bloemmotief. In het midden : een
zeshoekig raam met ranken; rozen aan de buitenkant van de hoeken.
Binnenin het raam de tekst "rekeninghe/van/François Feyts/voor de
vijfde mael deken/ende van/ Francois Heldewys/gouverneur van den
geuni/eerden ambachte der/timmerleden ende/schrijnwerkers/ begin-
nende half ougst 1778/ende eyndigende half ougst/1779".

Op het achterplat : filetomraming met in de binnenhoeken bloemmotief.
Rug met 5 nerven en 6 bloemmotieven.

54. Stad Brugge. Ambachten, nr. 433

Timmerlieden en schrijnwerkers. Rekeningen 1779-1780

18de eeuw, 365 x 265

Op het voorplat : als Ambachten nr. 431. Het binnenraam gevormd door
rolstempels. Aan de buitenkant van de (6) hoeken : dubbele roos en aan-
gepaste tekst.

Achterplat : als Ambachten nr. 431. In de (4) hoeken : dubbele roos. Data:
1779-1780

55. Stad Brugge. Ambachten, nr. 434

Timmerlieden en schrijnwerkers. Rekeningen 1780-1781

18de eeuw, 365 x 265

Idem als 432 maar in de 4 hoeken van het buitenraam : anjelieren. Data :
1780-1781

56. Stad Brugge. Ambachten, nr. 435

Timmerlieden en schrijnwerkers. Rekeningen 1781-1782

18de eeuw, 365 x 265

Idem als 432 maar in de 4 hoeken van het buitenraam : papavers. Data :
1781-1782

57. Stad Brugge. Ambachten,
nr. 436

Timmerlieden en schrijnwer-
kers. Rekeningen 1782-1783

18de eeuw, 365 x 265

Idem als 432 maar in de 4 hoeken
van het buitenraam : papavers.

Data : 1782-1783

Brugge, Ambachten, nr. 467

58. Stad Brugge Ambachten, nr.
467³⁸

Viskopers. Registers van keu-
ren en ordonnanties, 1371-1691

Marokijn lederband

1783, 400 x 263

Dubbele rand van bloem- en blad-
motieven aan de binnenzijde afge-
lijnd door twee filets; in de hoeken vier motieven.

Op het voorplat : groenleder cartouche afgezoomd met siermotief, waar-
aan zegel van het ambacht verbonden is.

Opschrift : Register/genaemt den Rooden-Boek/inhoudende de
Privilegien en/andere Acten, raekende den/Visschen Ambagte.

Op het achterplat : zelfde versiering, met in cartouche, N° 74.

Op de rug 6 stempels met bloemmotieven.

Onderaan : relié par C. De Moor, 1783.

59. Stad Brugge. Ambachten, nr. 470³⁹

Register van aanvaarding in het ambacht van de visverkopers,
1425-1795

Marokijn lederband

1777, 285 x 225

Rijke randversiering van bloemen- en loofwerk en vogels in gouddruk op
voor- en achterplat.

Op het voorplat in omkransing van loof- en bloemenwerk op schrift in

38 J. MARECHAL & L. DANHIEUX, *Permanente Tentoonstelling. Catalogus*, p. 95-96,
nr. 157 – Over De Moor, zie: A. VAN DEN ABEELE, 'Brugse drukkers in de 18de eeuw',
in: *Vlaanderen*, 43 (1994), p. 146.

39 J. MARECHAL & L. DANHIEUX, *Permanente Tentoonstelling. Catalogus*, p. 95, nr.
156.

gouddruk : Hanse Boeck/vanden/ambachte/ van d'eeren/ Vrije/visch
vercoopers/binnen Brugghe/ beginnende/ anno/ 1425.

Op de rug : boven, tussen en onder de nerven : bloemen- en plantenmo-
tieven.

Sporen van vergulding op snede.

60. Stad Brugge. Ambachten, nr. 491⁴⁰

Wolwevers. Rekeningen 1536-1561

Brugse lederband

16de eeuw, 303 x 210

Onder een versierde boog rustend op twee kolommen, staat de H.
Johannes de Doper, de rechterhand ter hoogte van de borst en de linker
rustend op een dwarsregel die ligt op twee rechtstaande stokken : de hei-
lige is aan het onderwijzen. Aan beide zijden : toehoorders. Op de grond :
plantenversiering en het Lam Gods.

Het achterplat is versierd door rechthoekvormende filets.

61. Stad Brugge. Ambachten, nr. 492

Wolwevers. Rekeningen 1561-1596

Brugse lederband

16de eeuw, 1561, 319 x 200

Onder een versierde boog rustend op twee kolommen, staat de H.
Petrus met in de rechterhand een sleutel en in de linkerhand het St.-
Petruskruis.

Op de rug en het achterplat : rechthoek vormende filetjes.

62. Stad Brugge. Ambachten, nr. 493

Wolwevers. Rekeningen 1596-1644 en meesterboek, 1644-1795

Brugse lederband

1596

Voorplat : zelfde versiering als Aanwinsten nr. 1410 (oud nr. 3679) (zie
hieronder nr. 77), maar met veel sterker reliëf. De rechterkant is blijkbaar
bij hergebruik ten dele afgesneden.

Achterplat : zonder versiering.

Rug : kleine stempeltjes meteen neergehurkte leeuw, bloemen en vuur-
slag (briquet de Bourgogne)

40 Een gelijkaardige band is beschreven door L. INDESTEGER, 'Zierformen auf
Einbänden Brügger Kaufmannsbücher' in *Gutenberg Jahrbuch*, 1965, p. 402 en afb. 2.

63. Stad Gistel, nr. 46

Register van onderzoeken, 1527-1537

Lederband met klep

283 x 321

Voorplat : wapen van Castilië-Aragon (Filips de Schone) in een rechthoekig vak. In de omlijsting het randschrift : "En/cest livre/tenes/bon compte".

Achterplat en rug versierd met lijnen.

Klep versierd met dubbele filetomraming.

64. Stad Gistel, nr. 54

Berechtboeken 1527-1530

16de eeuw, 1527, 282 x 198

Een raam : in het midden het monogram J.H.S. in een stralenkrans; omschrift op vier rechte lijnen : "Su(n)te Ber/nardi(nus)bid voer/o(n)s Got" (in gotische minuskels). Tot aanvulling : acht zespuntige of zevenpuntige sterren.

65. Stad Gistel, nr. 55⁴¹

Berechtboeken 1543-1547

Lederband met klep, 16de eeuw.

302 x 215

Voorplat : wapen van Castilië - Aragon (Filips de Schone) in een rechthoekig vak. In de omlijsting het randschrift : "En/cest livre/tenes/bon compte".

Achterplat en rug versierd met lijnen.

66. Stad Nieuwpoort, nr. 4709⁴²

Vonnissen en uitspraken, 1548-1594

Lederband, beschadigd, 1548

Bruin kalfslederen registerband.

Voorplat : grote paneelstempel. Onder een laat-gotische arcatuur gehistorieerde voorstelling; boven in een stralenkrans : God de Vader met de

41 Idem als Praet-Oedelem 424 beschreven in *Tentoonstelling van miniaturen en boekbanden. Geïllustreerde catalogus*, nr. 86, p. 134. Zie ook *Boekbanden uit 5 eeuwen*, nrs. 192, blz. 104.

42 J. MARECHAL & L. DANHIEUX, *Permanente Tentoonstelling. Catalogus*, p. 94, nr. 154.- Idem als Aanwinsten, 1410 - zie J. WEALE, *Bookbindings. Netherlandish Rubbings*, p. 197, nr. 423.

aardbol, de rechterhand in zegenende houding, vergezeld van twee engelen; lager : de H. Geest, duif met nimbus in een stralenkrans op een achtergrond met sterren. Nog lager, links : Maria met kind; rechts de H. Anna gezeten op een bank . Beneden : twee geknielde personages : een man en een vrouw met boven de hoofden schriftrollen die langs Maria en Anna opklimmen : "Lof hooghe ende werde Drievuldicheit crachtig" (links) "Lof Anna, Maria, ende Ihs almachtich" (rechts).
Beneden links : boekbindersmerk Van Vardebeke

67. Stad Nieuwpoort, nr. 4740

Klachten en inbeslagnemingen, 1545-1581

Lederband

1545-1581, 300 x 205

Binnen een omraming van dubbele filets. Gehistorieerde paneelstempel: St.-Jacob, met pelgrims muts, pelgrimsstok en reistas. Hij staat onder een baldakijn, dat op twee kolommen rust (in laat-gotische stijl). Het veld is bezaaid met schelpen. De randen zijn versierd met stempels van rozen en vuurijzers.

68. Heerlijkheid Praet-Oedelem, nr. 424⁴³

Register i.v.m. wezen, 1542-1586

Registerband, bruin kalfsleer, 1542, 317 x 215

Voorplat: grote paneelstempel met het wapen van Castilië-Aragon (Filips de Schone) waarboven een kroon. In de omlijsting het rand-schrift in grote gotische minuskel: "En/cest livre/tenes/bon comp-te". Omlijsting van filets; rug, achterplat en klep versierd met dubbele filets; drie riemen, waarvan een sluitriem.

Heerlijkheid Praet-Oedelem, nr. 424

43 *Tentoonstelling van miniaturen en boekbanden. Geïllustreerde catalogus*, nr. 86, p. 134. Cfr. L. DANHIEUX, 'Weesebouck vander heerlechede van Praet' in : *Catalogus "De Comptabiliteit door de eeuwen heen*, Brussel, Koninklijke Bibliotheek, 1970, nr. 131, p. 199-200 met afbeelding pl. V.

69. Heerlijkheid Rode-Nieuwenhove, nr.7

Ferieboek, 1527-1535

Brugse lederband

16de eeuw, 1528, 298 x 210

Paneel met als centraal motief : hart. Verder niet-geïdentificeerde gestileerde motieven.

Monogram Van Vardebeke (1521-1555)

In de linker-, boven- en onderrand : stempeltjes met lelie, roos en zittende leeuw.

Rug met dito stempeltjes

70. Land van Wijnendale, nr. 388

Wezenboek van de vierschaar van Wijnendale, 1551-1566

Lederband, beschadigd

16de eeuw, 300 x 200

Voorplat : raam en ruiten van dubbele filets

Aan de rechterbuitenkant : 2 rijen van dubbele filets

In de ruiten : afwisselend stempels van lelie, vuurijzer en roos

In het rechter buitenraam : stempels van apen, vuurijzers en rozen, gescheiden door klaverblad.

Achterplat : buitenraam en St.-Andrieskruis in dubbele filets.

Op de punten van de ruiten : klaverblad

71. Land van Wijnendale, nr. 389

Wezenboek van de vierschaar van Wijnendale, 1575-1600

Brugse lederband

16de eeuw, 1575, 292 x 194

Voorplat : paneelstempel : Christus op het kruis, met Maria en St.-Jan, op achtergrond met sterren, alles gevat in een lijst met kleine stempels : lelie, roos, neergehurkte leeuw.

Achterplat zonder versiering.

72. Proosdij Sint-Donaas, nr. 7⁴⁴

Keuren en statuten van het Proosse en Kanunnikse, 1512 met keuren en ordonnanties voor waarden, stuurlieden en vissers te Wenduine, 1514

44 J. MARECHAL & L. DANHIEUX, *Permanente Tentoonstelling. Catalogus*, p. 93-94, nr. 151.

Lederband op eiken borden

1514, 298 x 218

Zelfde versiering op voor- en achterplat.

In een rechthoekige omlijsting, aangebracht met rolstempel van draak, gestileerde bloemen en boekbinders(?) monogram V.V.C : vier rijen ovalen gevormd door viermaal aanwenden van een stempel bestaand uit dubbele halve boog met vruchten en bloemmotief. Sporen van aanzetstukken voor sluitriemen.

73. Proosdij Sint-Donaas, nr. 8⁴⁵

Statuten en keuren van het Proosse en Kanunnikse, 1527 met toevoegsels tot 1553

Bruin leder op eiken borden.

1527, 320 x 228

De aanzetstukken van de sluitriemen en sloten zijn gedeeltelijk bewaard.

De band is geschonden door inkervingen.

Stempels tot 4 verschillende lijsten aangevoegd. Die zijn, beginnend met de uiterste randen 1. Paneelstempel uit zware lijnen langs weerszijden door lichtere omgeven. 2. een rolstempel met bloemmotief afgewisseld met engelenkop en kop in medaillon. 3. Een rechthoek als 1 waarvan de uiterste met de binnenste hoeken diagonaal verbonden zijn. 4. Een rechthoekige stempel als 2. De stempels zijn aldus geschikt dat in het midden een hoge, smalle rechthoek overblijft.

Achterplat : zelfde versiering maar kopstaand.

74. Proosdij Sint-Donaas, nr. 1239⁴⁶

Wettelijke passeringen van het Proosse, 1506-1529

Lederband

1529, 297 x 215

Dubbel gehistorieerd paneel : 1. Maria Boodschap 2. De mis van de H. Gregorius : Christus, omringd door de lijdenswerktuigen verschijnt op het altaar.

⁴⁵ *Tentoonstelling van miniaturen en boekbanden. Geïllustreerde catalogus*, nr. 101, p. 137.

⁴⁶ Zie *Tentoonstelling van miniaturen en boekbanden. Geïllustreerde catalogus*, nr. 68, p. 129, waar een notulenboek van het Spaans consulaat, 1522-1548 uit het Stadsarchief te Brugge beschreven wordt. – Vergelijk ook met J. WEALE, *Bookbindings. Netherlandish Rubbings*, p. 169-170, nr. 326.

75. Aanwinsten, nr. 684 (vroeger 1907)⁴⁷

Register betreffende de regel van Sint-Augustinus, hervormd door Hugo van Sint-Victor, met een kopie van de bulle van Paus Urbanus [v] i.v.m. deze regel, 16de eeuw.

Vlaamse Lederband op hout
15de eeuw, 212 x 144

Voorplat : omlijsting gevormd door een dubbele lijn doorlopend tot op de rand; daarin gevat boven elkaar liggende panelen gescheiden door een middenstrook. De panelen zijn in alles gelijk : een kader van wijngaardranken waartussen, als in een medaillon gevat, dierenfiguren en gedrochten, twee aan twee samengebracht.

Middenstrook : hand met opschrift : Johannes Guilebert. De middenstrook wordt gevormd door vier naast elkaar liggende medaillons met dierenfiguren.

Aanwinsten, nr. 684

76. Aanwinsten, nr. 694 (vroeger 1947) (beschadigd)

Register (Diëteboek) betreffende aanwezigheden, presentiegelden, reglementen van inwendige orde enz. i.v.m. het college van het Brugse Vrije, 1680-1684

1680, 420 x 170

Voor- en achterplat : omlijsting van dubbele filets; in de vier hoeken een sierstempeltje. Centrale stempel : binnen een ovalen filet : een cartouche waarin het wapenschild van het Brugse Vrije, gehouden door een wilde-man en wilde vrouw; boven het schild : drie distelbloemen; onder de bodem waarop figuren staan : een cartouche waarin de letters SPQF.

47 Nota : Dit naervolghende syn de sermoenen ... te Gent ten predicaren in tiaer duust CCCC LXIIJ. Op de binnenzijde van het achterste plat "Jan Guillebert, die men heet Meese heft dezen bouc ghebonden" (opschrift van de 15de eeuw). Zie *Tentoonstelling van miniaturen en boekbanden. Geïllustreerde catalogus*, nr. 82, p. 132-133, maar daar gaat het om eenzelfde band in de universiteitsbibliotheek te Gent. - Jan Guillebert was een Brugse boekbinder "in de freere strate" (Minderbroederstraat) (zie *Vijf eeuwen boekbanden*, p. 55-56, nr. 104 en J. WEALE, *Bookbindings. Netherlandish Rubbings*, p. 164, nrs. 308-309).

77. Aanwinsten, nr. 1410 (vroeger 3679)⁴⁸

Omloper van Stampaertshoek, 1554

Bruin kalfslederen registerband, beschadigd.

1554

Voorplat : grote paneelstempel.

Onder een laat-gotische arcatuur gehistorieerde voorstelling; boven in een stralenkrans : God de Vader met de aardbol, de rechterhand in zegenende houding, vergezeld van twee engelen; lager : de H. Geest, duif met nimbus in een stralenkrans op een achtergrond met sterren. Nog lager, links : Maria met kind; rechts de H. Anna gezeten op een bank .

Beneden : twee geknielde personages : een man en een vrouw met boven de hoofden schriftrollen die langs Maria en Anna opklimmen : "Lof hooghe ende werde Drievuldicheit crachtig" (links) "Lof Anna, Maria, ende Ihs almachtich" (rechts).

Beneden links : boekbindersmerk Van Van de beke.

Aanwinsten, nr. 1410

78. Aanwinsten, nr. 1395 (vroeger 3465)

Cartularium van het Onze-Lieve-Vrouwklooster van de Karmelietenberg te Brugge, 16de eeuw

Brugse registerband op kartonnen bord

Begin 16de eeuw (1529, "scriptum per sororem Franciscam Capelle...a(n) no d(omi)ni XV^cXXIX")

325 x 230

Dubbele omraming van drie filets; in de binnenste : afwisselend roos- en rombusstempel. De centrale rechthoek : eveneens met 3 filets verdeeld in vier ruiten en acht halve ruiten, waarin granaten of halve granaten met loofwerk.

Zelfde versiering op het achterplat.

Rug vernieuwd. Resten van aanzetstukken van sluitriemen.

48 Een gelijkaardige band is beschreven door L. INDESTEGE, 'Zierformen auf Einbänden Brügger Kaufmannsbücher' in: *Gutenberg Jahrbuch*, 1965, p. 402; *Tentoonstelling van miniaturen en boekbanden. Geïllustreerde catalogus*, p. 108, nr. 18.

79. Aanwinsten, nr. 2562 (vroeger 5478)

Register betreffende professies van de cellenbroeders te Veurne,
1695-1787

Veurnse Lederband met verguldwerk en verguld op snede.

1612, 163 x 217

Op beide platten een dubbele omlijsting met vergulde bloemen op de hoeken, waarin een ruit gevormd door twee filetjes. In het midden een ovaal gevormd door bloemenranken en de voorstelling van een amor die een gekroond en gevleugeld hart beschiet. Op de achtergrond : voorstelling van een stad (Veurne?). In de vier hoeken van de ruit een enkel acanthusblad en in de vier uitgespaarde driehoeken een dubbel acanthusblad. Op het voorplat boven en onder middenovaal : I. Marguerite/De Groote. Op het achterplat : zelfde versiering maar met de legende : anno/1612. Op de rug : 5 acanthusbladeren in een rechthoek van dubbele filets.

80. Aanwinsten, nr. 3663 (vroeger 6973)

Register m.b.t. (Necrologium) van de Sint-Niklaasabdij te Veurne,
1641

Lederband

17de eeuw, 1646-1648, 224 x 170

Op ieder plat vijf koperen doppen met uitgewerkt bloemmotief. De versiering bestaat verder uit lijsten gevormd door filetjes. De vier hoekstukken zijn met koperen doppen versierd.

Op het achterplat : de aanzetstukken van twee riemen die op het voorplat bevestigd werden in metalen pinnen of doorns.

Rug gerestaureerd.

81. Aanwinsten, nr. 3611 (vroeger nr. 6898)

Register betreffende pachtcontracten van de Sint-Niklaasabdij te Veurne, 1542-1573

Lederband

16de eeuw, 310 x 220

In een omlijsting het gekroonde wapen van Castilië - Aragón

82. Aanwinsten, nr. 3896 (oud nr. 7041)⁴⁹ (alleen band)

Lederen band.

16de eeuw, 415 x 295

Op het voorplat : geometrische vlakverdeling met driedubbele filets. In het vlak twee cartouches met 'Jhesus' en "Maria" omringd door een eenvoudig siermotief; de twee cartouches verbonden door sierstempel.

Op de klep : 2 kleinere cartouches met niet ontcijferde tekst

Découvertes, nr. 80

83. Verzameling "Découvertes", 80⁵⁰

Handboek van de Broederschap van het Koor in de St-Salvatorskerk te Brugge met afschrift van de akte van oprichting (1397) en met ledenlijsten en rekeningen, 1397-1616

Zwart lederen band met klep

16de eeuw, 200 x 130

Voorplat : paneelstempel, twee maal herhaald, gescheiden door een rij stempels met decoratief motief. De stempel bestaat uit twee panelen van twee stroken met ranken en bloemen waarbinnen dieren. Rond de stroken van het eerste paneel het randschrift "Non nobis/domine non nobis/sed nomini/tuo da gloriam"; rond het tweede "Ab occultis meis munda/me Domini/ et ab alienis parce/servo tuo"

Achterplat geheel gelijk aan het voorplat.

84. Verzameling D'Hoop, nr. 87⁵¹

Register met titel "Ommeloopere vanden Broucke" betreffende de watering den Broek, 1497

15de eeuw, 1497, 304 x 209

49 Zie hierover : L. INDESTEGE, 'Zierformen auf Einbänden Brügger Kaufmannsbücher' in: *Gutenberg-Jahrbuch*, 1965, p. 402.

50 *Tentoonstelling van miniaturen en boekbanden. Geïllustreerde catalogus*, nr. 91, blz. 135-136.

51 *Tentoonstelling van miniaturen en boekbanden. Geïllustreerde catalogus*, nr. 16, blz. 108.

Voorplat : in een ogivale versiering :
St.-Joris strijdend met de draak
Achterplat : ramen uit dubbele filets.

85. Archief van de familie
Van Hamme, nr.1 (vroeger:
Familiefonds nr. 1198)

Register met aantekeningen
betreffende familiale gebeurtenissen en goederenbeheer van
Jan Van Hamme, gehuwd met
Elisabeth De Mey, 1576-1589, met
aanvullingen tot 1637

Lederband

17de eeuw, 283 x 100

Op het voorplat, boven en onder een rechthoek uit twee vierkante vakken, met roosstempel middenin. Elk vierkant wordt verdeeld door zijn diagonalen. In het midden 7 rijen stempels 1,7 : draakstempels; 2,6 roos; 3,4,5 afwisselend draak en roos.

Draakstempels op de rug.

Achterplat : geometrische versiering met draak- en roosstempel. Zelfde versiering op klep.

Verzameling D'Hoop, nr. 87

86. Omlopers Mestdagh, nr. 975

Figuratieve kaart en nieuwe leggers van al de landen toebehorende
aan de erfgenamen van wijlen Jacques Pecsteen, in leven griffier
van het ambacht Maldegem

Lederband,

1787

Op voor- en achterplat : randversiering van dubbele filets met bloemenrand in goud.

Rug : tussen de nerven 7 goudstempels met omrankte bloem omlijst door dubbele filets

87. Omloper van Vladslo en Beerst⁵²

Lederband

16de eeuw, 425 x 306

Gehistorieerde paneelstempel : St.-Jacob, met pelgrimsstok en reistas. Hij staat onder een baldakijn, dat op twee kolommen rust (in laat-gotische stijl). Het veld is bezaaid met schelpen. De randen zijn versierd met stempels van rozen en vuurijzers.

52 Deze band werd door ons niet teruggevonden. Vergelijk met *Tentoonstelling van miniaturen en boekbanden. Geïllustreerde catalogus*, p. 104, nr. 7, waar een vergelijkbare band uit het Bisschoppelijk archief, fonds Sint-Donaas, beschreven wordt als vermoedelijk werk van boekbinder van Verdebeke – Zie ook hierboven nr. 67 (Nieuwpoort 4740)